

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

Process of Participatory Action Research

(PAR)

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิญ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

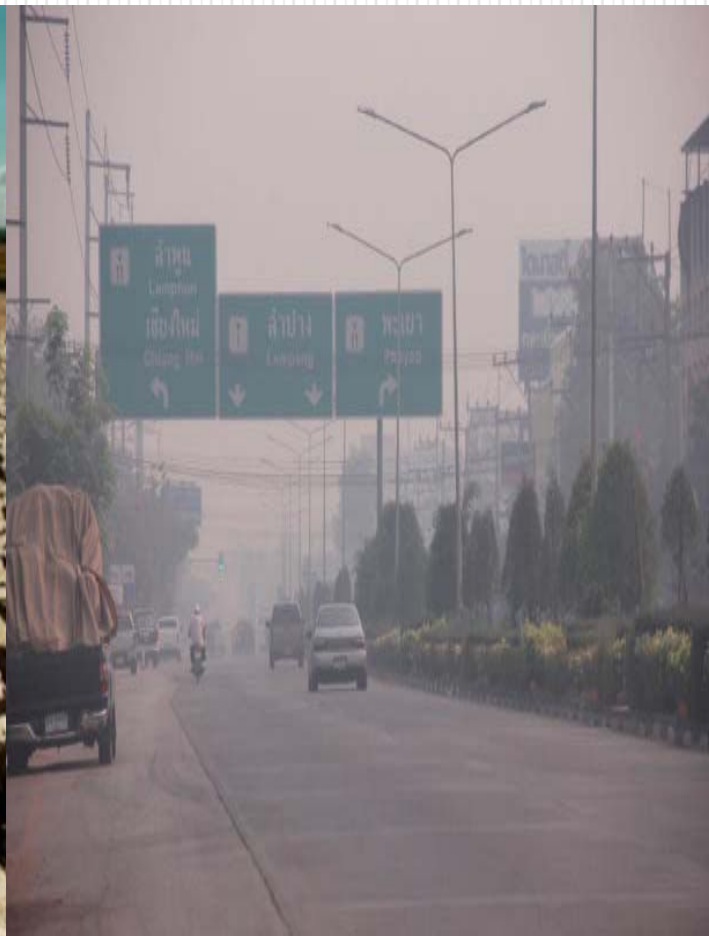
ศูนย์จัดการความรู้และถ่ายทอดผลงานวิจัย

ขอบเขตเนื้อหาการศึกษา PAR

1. ความหมายและคุณค่า
2. เหตุและปัจจัยที่ต้องทำวิจัย PAR
3. กระบวนการและวงจรวิจัย PAR
4. ขั้นตอนการทำวิจัย PAR
5. เครื่องมือในการวิจัย PAR
6. การบันทึก การรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและความเที่ยงตรง
7. องค์ประกอบของรายงานการวิจัย PAR และตัวอย่างงานวิจัย

... ประเทศไทย 2563...

Participatory Action Research = PAR

เป็นการวิจัยที่ตั้งอยู่บนการแสวงความร่วมมือระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยเฉพาะชุมชนและประชาชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ แล้วนำมาพัฒนาโดยการปฏิบัติจริงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

Participatory Action Research = PAR

.....เป็นการวิจัยที่มาจากความต้องการของ
ชุมชนที่อยากจะแก้ไขปัญหาและความเดือดร้อนที่
ตนเอง ครอบครัว ชุมชน หรือท้องถิ่นประสบอยู่.....

Participatory Action Research = PAR

เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ที่ประยุกต์และรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาอยู่รวมกัน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research: AR)

คือ การวิจัยเชิงทดลองที่ไม่มีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน โดยมุ่งนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคือ หรือนำผลการวิจัยมาพัฒนา หรือปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์กร หน่วยงาน หรือชุมชน

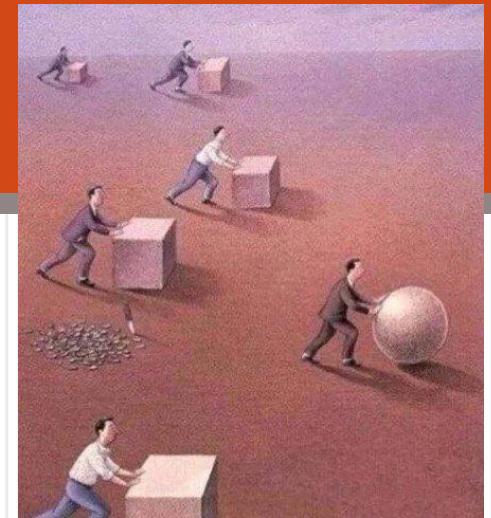
การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research: PR)

เป็นงานวิจัยที่บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัย ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ผลและสรุปรายงานการวิจัย

เหตุและปัจจัยที่ต้องทำวิจัยแบบ PAR

1. คนในชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้มีส่วนร่วม
2. ชาวบ้านเป็นเพียงผู้ถูกศึกษาวิจัย
3. วิธีการศึกษาถูกออกแบบมาจากผู้วิจัย
4. เจ้าของพื้นที่ไม่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง
5. ผลวิจัยไม่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุด
6. รายงานการวิจัยอยู่บนหิ้ง/ในห้องสมุด

ก่อนการวิจัยแบบ PAR

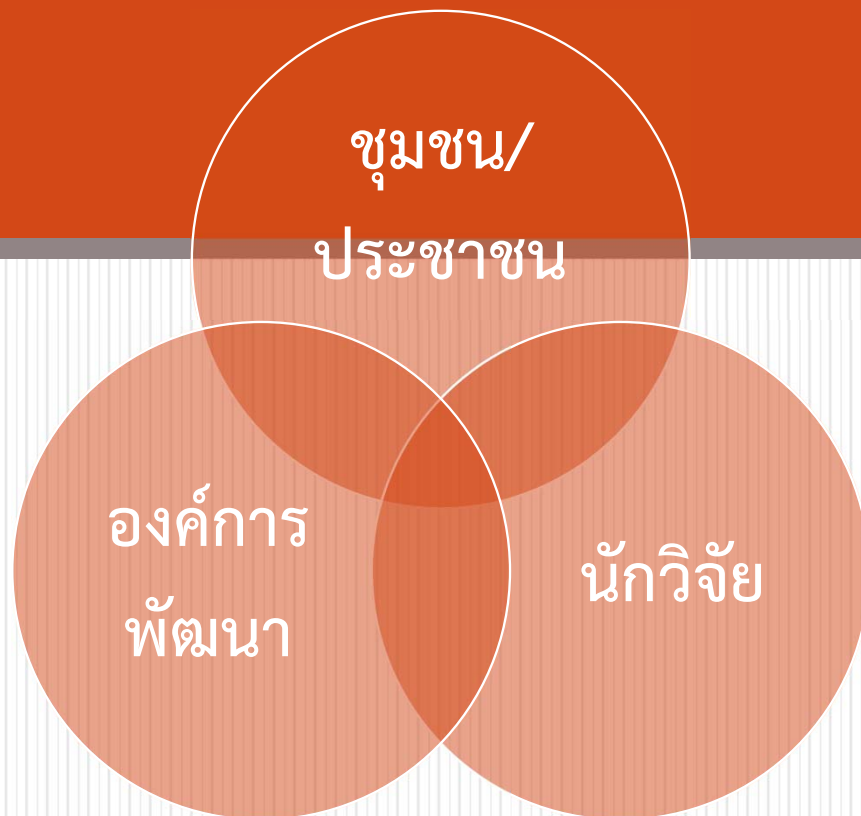
ชุมชน/
ประชาชน

องค์การ
พัฒนา

นักวิจัย

หลังการวิจัยแบบ PAR

ผลของการวิจัยแบบ PAR

- ชาวบ้านตื่นตัวเป็นผู้เรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาชุมชน
- ชาวบ้านเป็นผู้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน
- ชาวบ้านร่วมทำกิจกรรมในการแก้ไขปัญหของตนเอง
- เป็นการสร้างแกนนำในการพัฒนาชุมชนของตนเอง
- นักวิจัยเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวก
- นักวิจัยได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชน
- ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

การวิจัยแบบ PAR

การวิจัยแบบ PAR ปัญหาและความต้องการต้องมาจากชุมชน

กระบวนการของ PAR

- เป็นกระบวนการให้การศึกษา
- เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลและคณะบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคม
- เน้นการแก้ปัญหาในบริบทที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงในอนาคต
- เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรที่เชื่อมโยงกันระหว่างการค้นหาความจริง ปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาละและประเมินผล
- เป้าหมายคือการปรับปรุง และข้อค้นพบจากการวิจัยจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

(Hart E and Bond M, 1995)

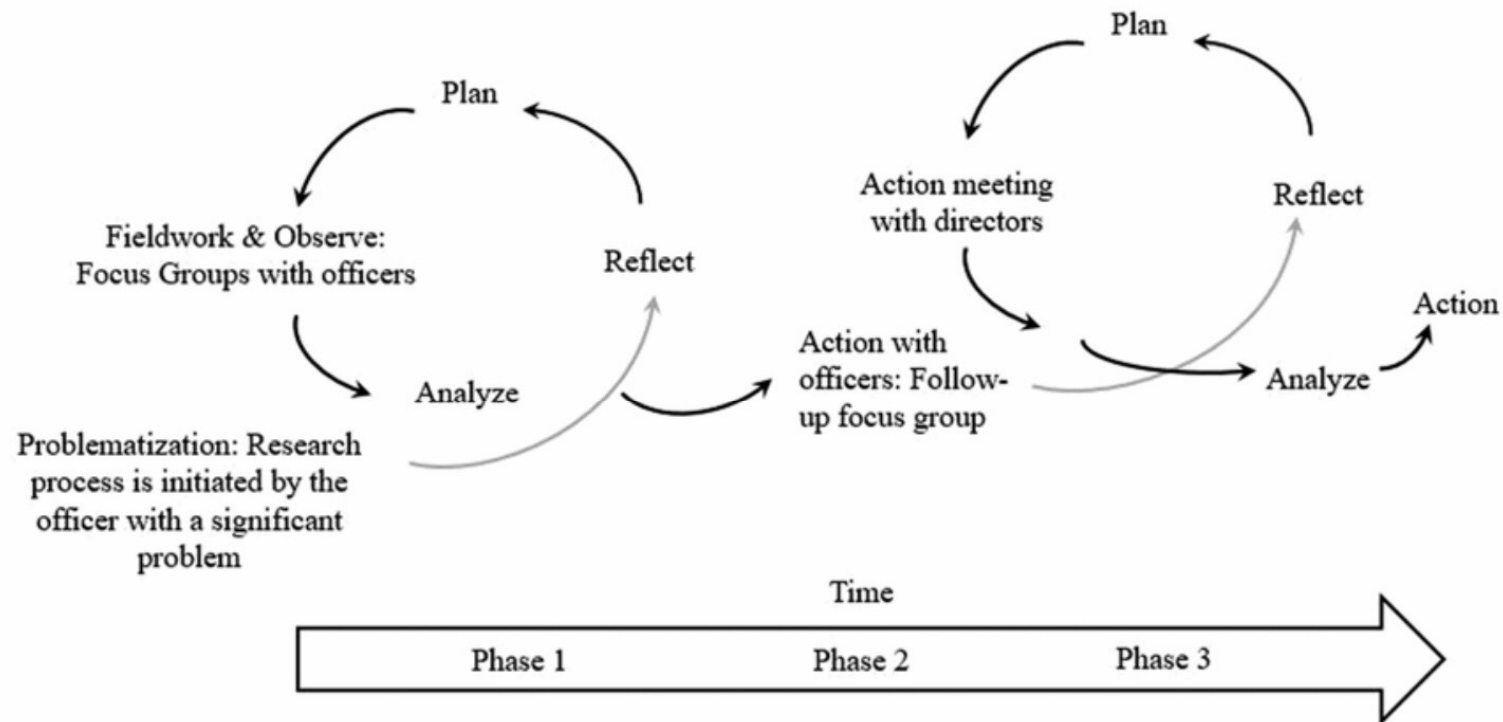
วงจรของการวิจัย PAR

n.w.

Source: Researchgate.net

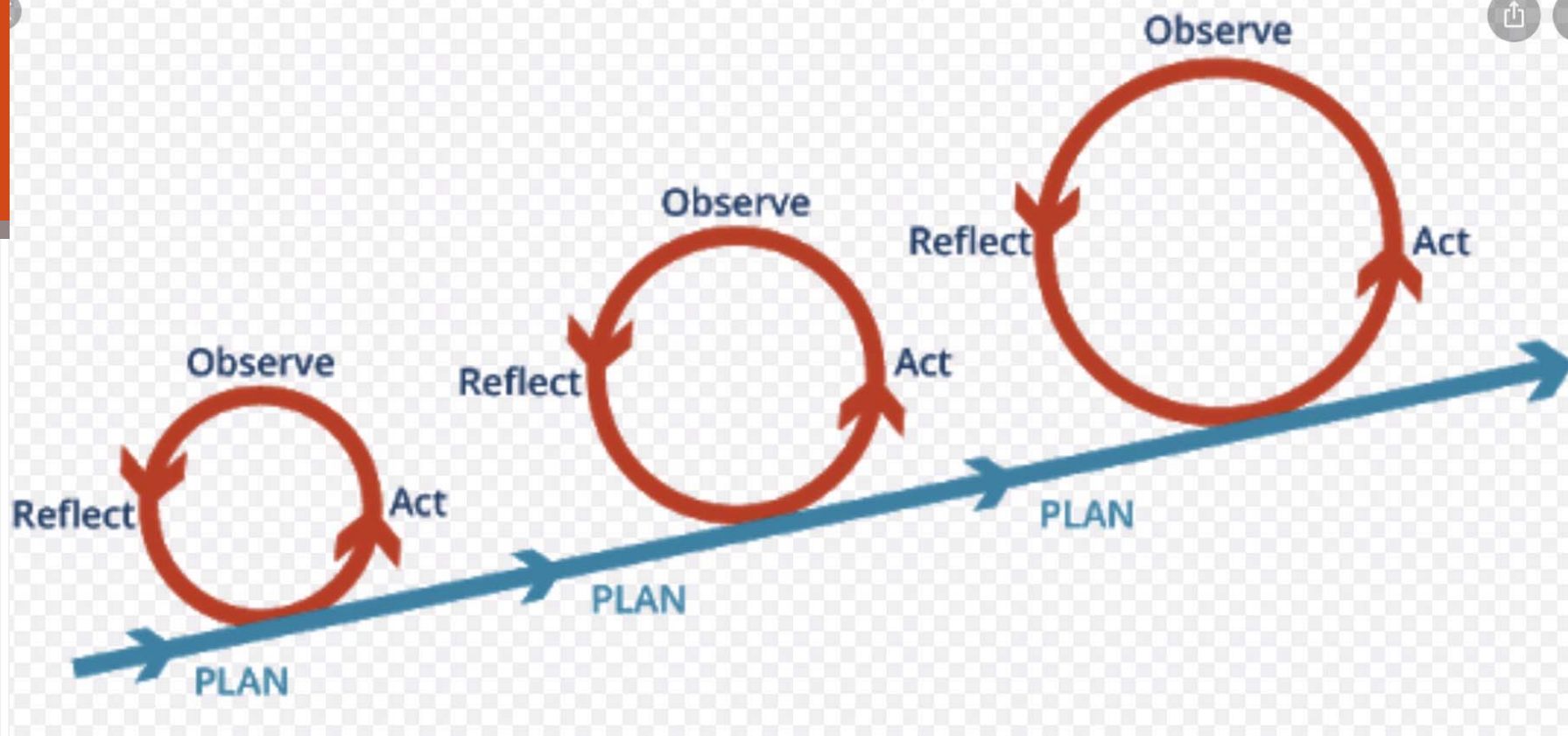
วงจรของการวิจัย PAR

Study design and participatory action research process.

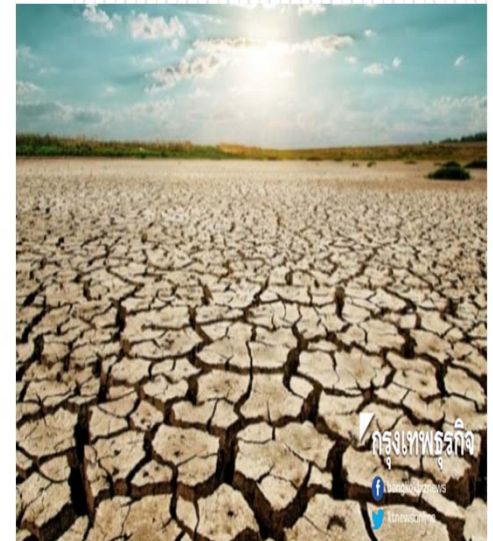
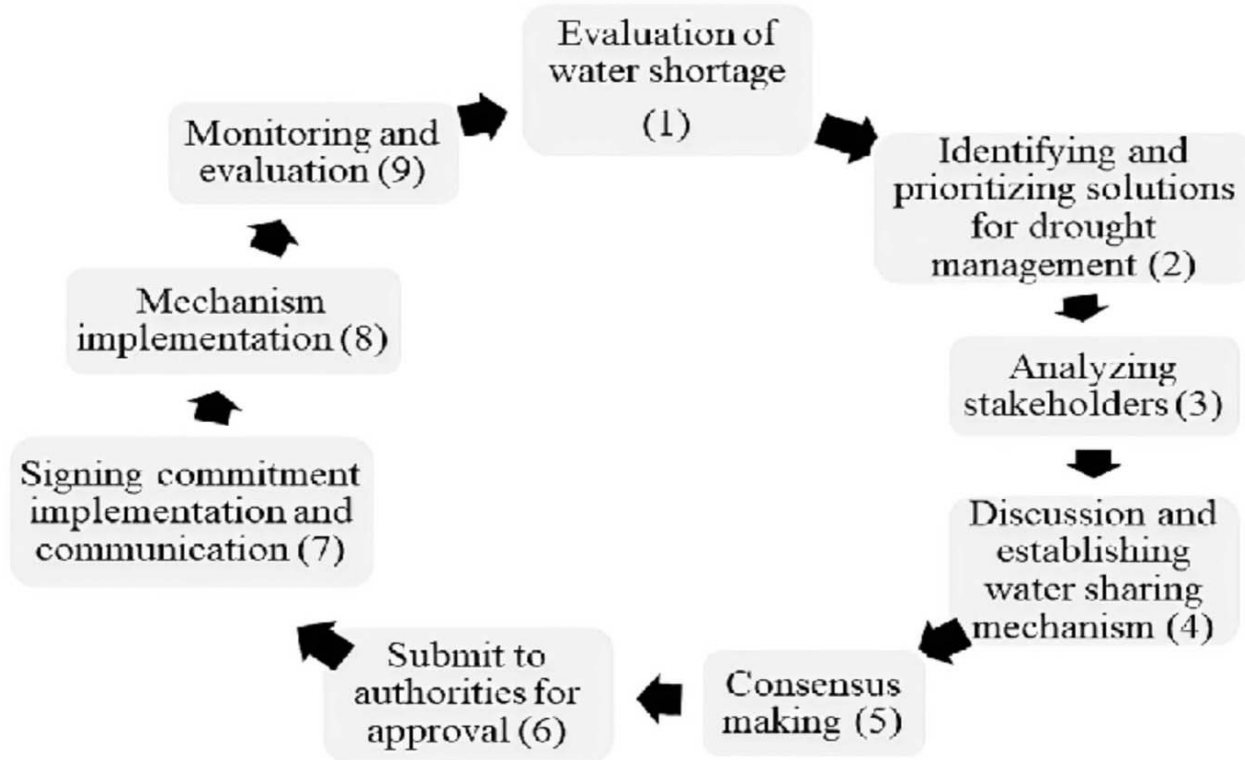
Source: Researchgate.net

วงจรของการวิจัย PAR

Source: Researchgate.net

วงจรของการวิจัย PAR(การจัดการภัยแล้ง)

Source: Researchgate.net

การวิจัยแบบ PAR 3 ขั้นตอน

1. ขั้นตอนการเตรียมการ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

3. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนการเตรียมการวิจัยแบบ PAR I

ขั้นตอนการเตรียมการวิจัยแบบ PAR I

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ขั้นตอนการเตรียมการวิจัยแบบ PAR I

การสำรวจและศึกษาชุมชน

ขั้นตอนการเตรียมการวิจัยแบบ PAR I

การคัดเลือกชุมชน

ขั้นตอนการวิจัยแบบ PAR I

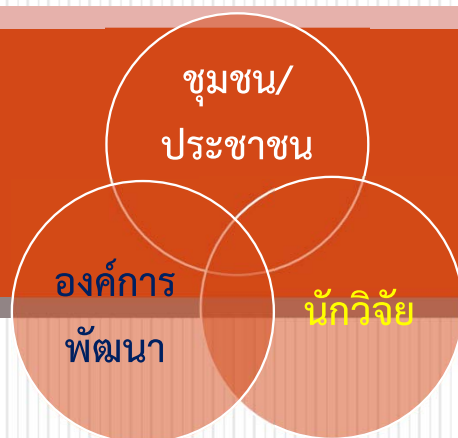

การเตรียมคนและเครือข่าย

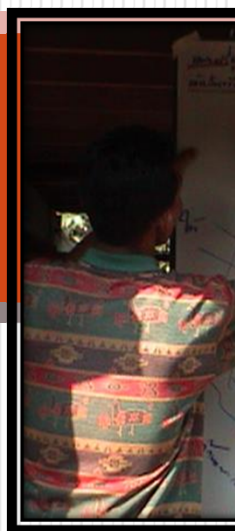
๕ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

การศึกษาและ
วิเคราะห์ปัญหา
ชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

ชุมชน/
ประชาชน

องค์การ
พัฒนา

นักวิจัย

การพิจารณาความ
เป็นไปได้ของ
โครงการพัฒนา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

ชุมชน/
ประชาชน

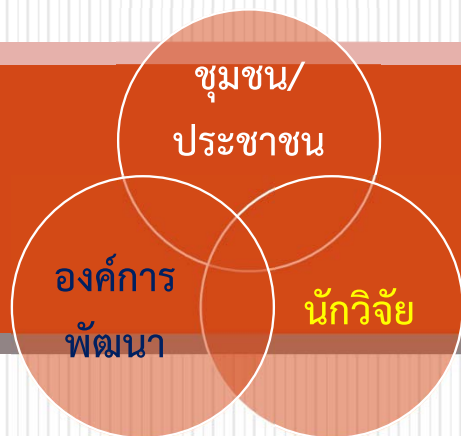
องค์กร
พัฒนา

นักวิจัย

การกำหนดแผน
และการจัดการ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

การปฏิบัติการ
ตามโครงการ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบบ PAR II

ชุมชน/
ประชาชน

องค์กร
พัฒนา

นักวิจัย

การปฏิบัติการ
ตามโครงการ

แผนปฏิบัติการ
Action Plan

ขั้นตอนการวิจัยแบบ PAR III

3. ระยะการติดตามและประเมินผลโครงการ CIPP Model

การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I)

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P)

การติดตามประเมินผลการวิจัยแบบ PAR III

1. ผลผลิต Output (มูลค่า)
2. ผลลัพธ์ Outcome (คุณค่า)
3. ผลกระทบ Impacts (ผลสะท้อน)

Producing
New Knowledge

รูปแบบการติดตามประเมินวิจัยแบบ PAR III

คณะผู้วิจัยจะร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และจัดเวทีชาวบ้านเพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชน

Leading
Change

เครื่องมือในการวิจัยแบบ PAR

การวิจัยเชิงปริมาณ

- แบบสอบถาม
- แบบทดสอบ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

- การตั้งคำถาม
- แบบสัมภาษณ์
- แบบสังเกต
- การเล่านิทาน
- การวิเคราะห์เอกสาร
- การแสดงบทบาทสมมติ
- เวทีชุมชน
- การสนทนากลุ่ม
- การประชุมกลุ่ม

เครื่องมือทำแผน/วิเคราะห์ข้อมูล

- RRA
- PRA
- SWOT
- BSC
- Brainstorming
- Concept mapping

การบันทึก เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

1. บันทึกการเปลี่ยนแปลงการทำกิจกรรม/การปฏิบัติ
2. บันทึกการเปลี่ยนแปลงเรื่องภาษาและวิวาทะการตัดสินใจ
3. จัดความสัมพันธ์ของข้อมูล
4. ตรวจสอบข้อมูล
5. ใช้ประโยชน์จากข้อมูลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
6. ตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง
7. เห็นความก้าวหน้าในการทำวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เนื้อหา/สถิติ
2. อิง Model

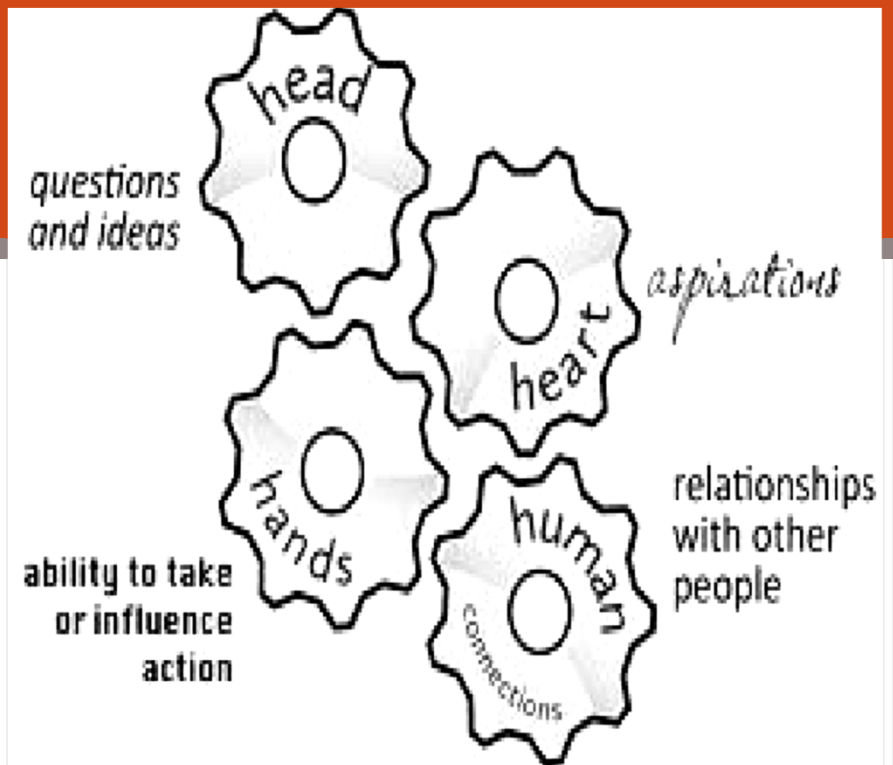
สิ่งที่ต้องพึงระวังในการวิจัยแบบ PAR

1. การสื่อสาร / การประสานงาน
2. ความพร้อมเพรียง / ความสามัคคี
3. ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก
4. ความเที่ยงตรงในการวิจัย
5. สิ่งเร้าอื่นๆ

ความเที่ยงตรงในการวิจัย PAR

1. การตรวจสอบสามเส้า
2. การตรวจสอบเชิงโครงสร้างหรือเชิงทฤษฎี
3. ความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า
4. ความเที่ยงตรงจากผลของการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการแก้ไขปัญหในการวิจัยแบบ PAR

องค์ประกอบของรายงานการวิจัยแบบ PAR

- **ส่วนหน้า**
 - หน้าปก/บทคัดย่อ/กิตติกรรมประกาศ/สารบัญ
- **บทที่ 1** บทนำ (ความสำคัญของปัญหา/วัตถุประสงค์/ขอบเขตของการวิจัย)
- **บทที่ 2** เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง(กรอบแนวคิดในการนำทางและขัดเกลากการปฏิบัติ)

องค์ประกอบของรายงานการวิจัยแบบ PAR (ต่อ)

- **บทที่ 3** กระบวนการวิจัย (loop/circle/spiral กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล)
- **บทที่ 4** ผลการวิจัย การเรียนรู้
- **บทที่ 5** สรุป/อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในรอบต่อไป
- **เอกสารอ้างอิง**
- **ภาคผนวก**

ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้การวิจัยแบบ PAR

- การติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านสังคมเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ โดย ธีระพงศ์ สันติภาพ และชวลิต สวัสดิ์ผล
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการการส่งเสริมการเป็นผู้นำเชิงเศรษฐกิจของสตรีชนบท : กรณีการมีส่วนร่วมกิจกรรมอาชีพเสริมในจังหวัดกาญจนบุรี โดย อมรา สุนทรธาดา และศิรินันท์ กิตติสุขสถิต
- การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนารูปแบบการป้องกันโรคอุจจาระร่วงในชุมชนบ่อน้ำ จังหวัดกาญจนบุรี โดย จรรยา เศรษฐบุตร , บุปผา ศิริรัศมี , กิมเฮง แซ่ลิ้ม, อุมารณ ภัทรวาณิชย์

ขอบคุณมากครับ

Thank You